

АНІЗОТРОПІЯ ОРІЄНТАЦІЇ ГАЛАКТИК КАТАЛОГУ 2MFGC

С. Л. Парновський¹, А. В. Тугай²

¹НДЛ “Астрономічна обсерваторія” кафедри астрономії та фізики космосу
фізичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

²Кафедра астрономії та фізики космосу фізичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Отримано 18 грудня 2006 р.)

Проаналізовано анізотропію в орієнтаціях галактик каталогу 2MFGC. Установлено, що для деяких вибірок, обмежених за розмірами кронівського радіуса, наявна статистично значуща анізотропія. Аналіз за методом Монте-Карло показав, що ймовірність того, що знайдена анізотропія є випадковою, не перевищує 3%.

Ключові слова: галактики, каталоги, великомасштабна структура.

PACS number(s): 98.65.–r

I. ВСТУП

Дослідження анізотропії в орієнтаціях галактик мають тривалу історію, починаючи з робіт Аббе 1875 р. Їх розвиток та результати, отримані до 1994 р., викладено у праці [1]. Сучасніші результати описані у статті [2]. Протягом тривалого часу вивчення анізотропії орієнтації галактик зводилися до статистичного аналізу розподілу їхніх позиційних кутів. Як правило, напрямком максимуму або мінімуму цього розподілу збігався з небесним меридіаном. Складалося враження, що напрямком анізотропії збігається з напрямком осі Землі, що ставило під сумнів реальність існування анізотропії. Справді, у вимірюванні позиційних кутів та розмірів галактик можливі похибки або несвідомо селекція даних. Але у праці [1] показано, що при довільному напрямку реальної анізотропії (надлишок або нестача в розподілі орієнтацій осей галактик) екстремуми в розподілі за позиційними кутами мають припадати на кути 0° та 90° .

Там же запропоновано новий підхід до пошуку можливої анізотропії та введено функцію положення на небесній сфері F , яка у квадрупольному наближенні дорівнює надлишкові (у відсотках) у розподілі густини ймовірності орієнтації осей галактики. Функція F симетрична щодо початку координат, а її розподіл по небу має парні екстремуми в протилежних напрямках. Її застосування показало, що галактики каталогів FGC [3], UGC [4] та ESO [5] мають схожі статистично значущі анізотропії в їх орієнтаціях. На думку Фліна, ці напрямки пов'язані з орієнтацією Місцевого Надскупчення [6]. Пізніше запропонований метод використовували для дослідження орієнтацій подвійних галактик [7]. Несподіванкою виявилась анізотропія в орієнтаціях не лише фізичних, але й оптичних пар. Її причину спочатку шукали в ефектах ЗТВ [8], але потім її було пов'язано з неоднорідностями розподілу галактик по небу [7].

У нашій статті метод, запропонований у [1], застосо-

вано для дослідження анізотропії орієнтацій галактик каталогу 2MFGC [9], який містить дані про 18020 галактик з відношенням інфрачервоних розмірів у системі 2MASS більше 3. Для кожної галактики в каталозі наведено екваторіяльні координати, зоряні величини в інфрачервоних фотометричних смугах J, H і K, кронівський радіус у кутових секундах, відношення розмірів і позиційний кут, округлений до найближчого значення, кратного 5° . Ми проаналізували анізотропію орієнтації галактик 2MFGC методом, викладеним в [1].

II. ДОСЛІДЖЕННЯ АНІЗОТРОПІЇ ОРІЄНТАЦІЇ ГАЛАКТИК 2MFGC

Для різних підвибірок 2MFGC ми побудували розподіли функції F по небу й визначили для кожного розподілу максимальне і мінімальне значення $F_{\max}$ і $F_{\min}$. Зауважимо, що точність обчислення F характеризується середньоквадратичним відхиленням σ , яке залежить від кількості галактик у вибірці. Ми шукали підвибірки 2MFGC, у яких $F_{\max}/\sigma > 3$ або $F_{\min}/\sigma < -3$ серед підвибірок каталогу, що обмежені різними граничними значеннями інфрачервоних зоряних величин, відношення осей і кронівського радіуса. Найчіткіше виражену анізотропію ми виявили серед підвибірок, обмежених мінімальним значенням кронівського радіуса $r_{\min}$. Значення $F_{\max}$ і $F_{\min}$ для вибірок, обмежених різними значеннями $r_{\min}$ (вираженими в кутових секундах), відображені на рис. 1,а. В [1] виявлено анізотропію орієнтації оптичного каталогу плоских галактик FGC. Значна частина галактик цього каталогу ввійшла до 2MFGC, тому ми розглянули також підвибірки 2MFGC, з якого були виключені галактики FGC і його оновленої версії RFGC [10] і залишились тільки галактики, орієнтації яких не досліджували раніше. Екстремальні значення F для таких підвибірок відображені на рис. 1,б.

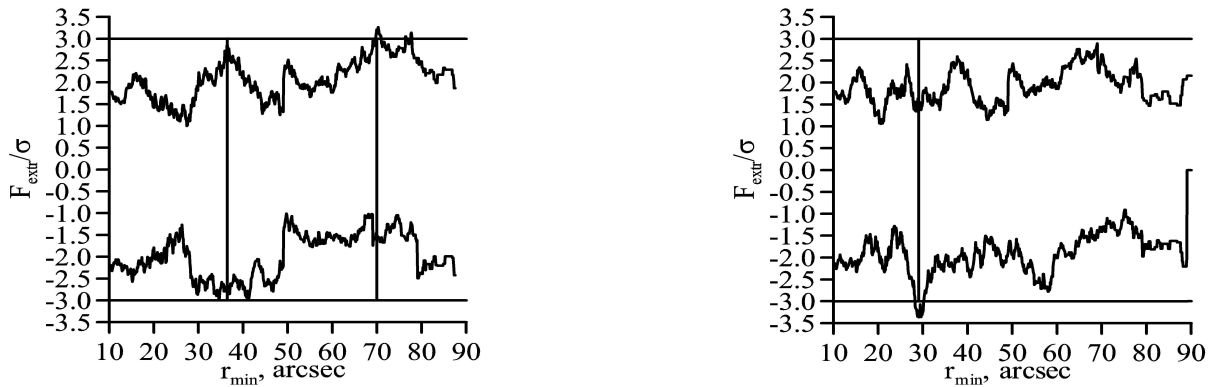

Рис. 1. Екстремальні значення анізотропії орієнтації галактик підвбірок 2MFGC, що обмежені мінімальним кронівським радіусом $r_{\min}$. Значення анізотропії виражені в одиницях середньоквадратичного відхилення σ . Значення $r_{\min}$ подані в кутових секундах. Зліва — дані для підвбірок повного каталогу 2MFGC, справа — дані для підвбірок 2MFGC, з якого попередньо вилучені галактики RFGC. Вертикальними лініями позначені підвбірки з найбільш вираженою анізотропією.

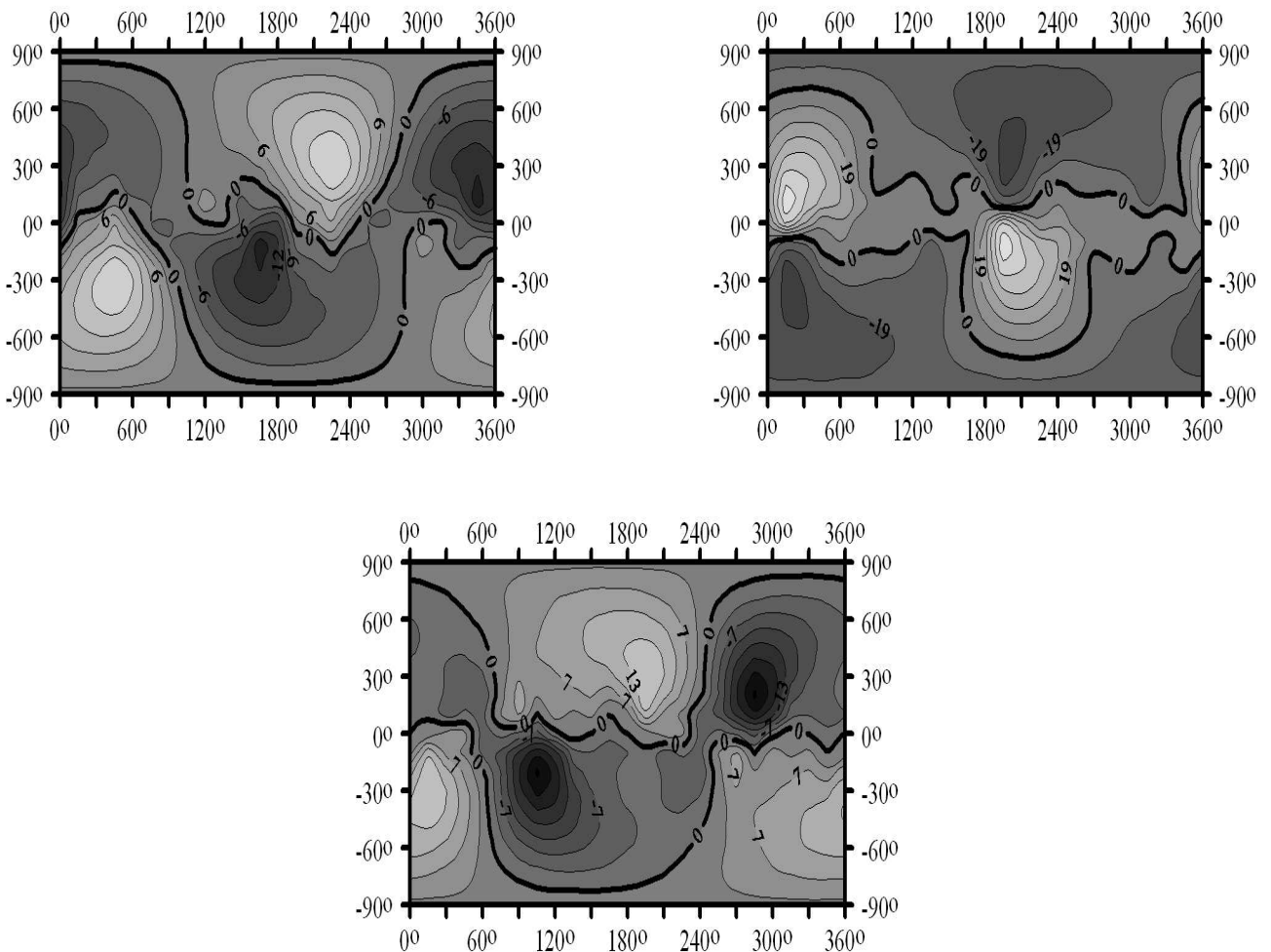

Рис. 2. Розподіл по небу (в екваторіяльних координатах) анізотропії орієнтації галактик трьох вибраних підвбірок 2MFGC. Ізолінії анізотропії проведено з інтервалом 0.5σ . На ізолініях, що відповідають значенням функції анізотропії F , кратним σ , відкладено значенні F у відсотках. а) Підвбірка галактик 2MFGC, обмежених значенням $r_{\min} = 36.5''$; б) Підвбірка галактик 2MFGC, обмежених значенням $r_{\min} = 70''$; в) Підвбірка галактик 2MFGC, з якої виключені галактики RFGC і FGC, $r_{\min} = 29.1''$.

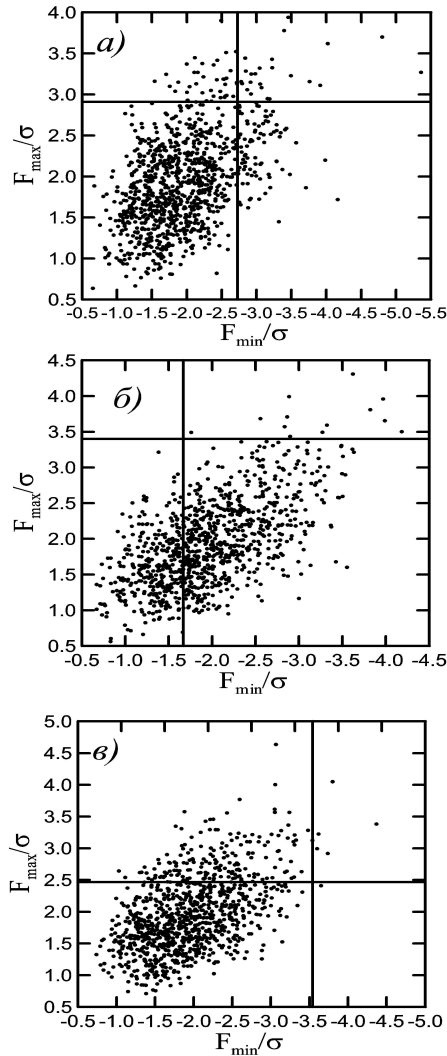

Рис. 3. Екстремальні значення функції анізотропії (виражені в одиницях σ) для штучних вибірок галактик, положення яких відповідають положенням галактик трьох вибраних підвибірок 2MFGC. По осі абсцис відкладені мінімальні значення, а по осі ординат — максимальні. Вертикальні й горизонтальні лінії позначають, відповідно, мінімальні й максимальні значення анізотропії реальних підвибірок 2MFGC. а) Підвибірка галактик 2MFGC, обмежених значенням $r_{\min} = 36.5''$; б) підвибірка галактик 2MFGC, обмежених значенням $r_{\min} = 70''$; в) підвибірка галактик 2MFGC, із якої виключені галактики RFGC і FGC, $r_{\min} = 29.1''$.

Серед підвибірок 2MFGC із найбільш вираженою анізотропією ми вибрали дві підвибірки з галактиками RFGC/FGC і одну — без них. Значення $r_{\min}$ для цих підвибірок позначені на рис. 1 вертикальними лініями і дорівнюють $36.5''$, $70''$ і $29.1''$ відповідно. Розподіли по небу функції F для трьох вибраних підвибірок зображені на рис. 2. Розподіли для першої і третьої підвибірки (рис. 2,а і 2,в) подібні, що свідчить про наявність анізотропії орієнтацій галактик 2MFGC незалежно від включення до розгляду даних оптичних каталогів. На рис. 2,а і 2,б ділянки підвищених і понижених значень F розташовані протилежно, наприклад, у напрямку з координатами $\alpha = 210^\circ$, $\delta = 30^\circ$

(сузір'я Гончих Псів) функція F має максимум для вибірки з меншими галактиками (рис. 2,а) і мінімум для вибірки з більшими галактиками (рис. 2,б). Ділянки максимуму й мінімуму F міняються місцями при $r_{\min} = 50''$, на рис. 1,а при такому значенні екстремуми анізотропії найменш виражені. Відзначимо, що положення мінімуму для третьої підвибірки збігається з віссю супергалактичної системи координат, а максимуми другої та третьої підвибірок є близькими до супергалактичного екватора. Тому анізотропія може бути пов'язана з орієнтацією Місцевого Надскупчення. Однак супергалактичні широти для максимуму та мінімуму функції F для першої підвибірки дорівнюють 30° , а супергалактична широта для мінімуму другої підвибірки — 22° . Це не дуже відповідає орієнтації Місцевого Надскупчення. Крім того, суттєва відмінність в анізотропії орієнтацій галактик із великими та малими кутовими розмірами, що є близькою до протилежної, вимагає припустити також і можливість селекції при визначенні інфрачервоних розмірів галактик каталогу 2MFGC залежно від їхніх позиційних кутів, що найбільше проявляється при розмірах близько $50''$.

Ми отримали дві підвибірки 2MFGC, для яких $F_{\max} > 2.9\sigma$, і одну, для якої $F_{\min} < -3.5\sigma$. Методом моделювання Монте-Карло ми визначили ймовірність того, що така анізотропія може бути випадковою. Для кожної з трьох вибраних підвибірок ми побудували по 1000 штучних, положення галактик у яких відповідають положенням галактик 2MFGC, а позиційні кути є випадковими, й обчислили для них величини максимуму та мінімуму функції F . Результати моделювання зображено на рис. 3. Ми визначили відсоток штучних підвибірок, у яких $F_{\max}$ більше від відповідного значення для реальної підвибірки 2MFGC, а $F_{\min}$ — менше. Позначимо через N_1 кількість вибірок, у яких значення $F_{\min}$ менше, ніж у реальної вибірки, N_2 — кількість вибірок, у яких значення F_m більше, ніж у реальної вибірки, і N_3 — кількість вибірок, для яких виконуються обидві умови. Вибірка з $r_{\min} = 36.5''$ містить 2304 галактики і характеризується значеннями $N_1 = 112$, $N_2 = 63$, $N_3 = 24$ (див. рис. 3,а). До другої вибірки входить 221 галактика з $r_{\min} = 70''$; моделювання дало для неї $N_1 = 656$, $N_2 = N_3 = 13$. Вибірка без галактик RFGC і FGC з $r_{\min} = 29.1''$ містить 1890 галактик і характеризується значеннями $N_1 = 112$, $N_2 = 63$, $N_3 = 24$. Отже, доля штучних підвибірок з анізотропією орієнтації більшою, ніж у реальних, лежить у межах 1–3%, отже, ймовірність того, що виявлена анізотропія орієнтації є випадковою, мала.

III. ВИСНОВОК

Ми виявили статистично значущу анізотропію орієнтації галактик 2MFGC, яка може бути зумовлена як спільним походженням галактик Місцевого Надскупчення, так і ефектами селекції.

Автори вдячні С. М. Мітроновій за каталог 2MFGC, надісланий в електронній формі.

- [1] S. L. Parnovsky, I. D. Karachentsev, V. E. Karachentseva, *Mon. Not. R. Astron. Soc.* **268**, 665 (1994).
 [2] F. X. Hu, G. X. Wu, G. X. Song, Q. R. Yuan, S. Okamura, *Astrophys. Space Sci.* **302**, 43 (2006).
 [3] I. D. Karachentsev, V. E. Karachentseva, S. L. Parnovsky, *Astron. Nachr.* **314**, 97 (1993).
 [4] P. Nilson, *Uppsala Astr. Obs. Ann.* **6**, (1973).
 [5] A. Lauberts, *The ESO/Uppsala Survey of the ESO(B) Atlas* (ESO, Munich, 1982).
 [6] P. Flin, *Comments Astrophys.* **18**, 81 (1995).
 [7] С. Л. Парновский, Ю. Н. Кудря, И. Д. Караченцев, *Письма астрон. журн.* **23**, 586 (1997).
 [8] С. Л. Парновский, Ю. Н. Кудря, А. Н. Александров, *Журн. эксп. теор. физ.* **106**, 1559 (1994).
 [9] S. N. Mitronova, I. D. Karachentsev, V. E. Karachentseva, T. H. Jarrett, Yu. N. Kudrya, *Bull. SAO* **57**, 5 (2003).
 [10] I. D. Karachentsev, V. E. Karachentseva, Yu. N. Kudrya, M. E. Sharina, S. L. Parnovsky, *Bull. SAO* **47**, 5 (1999).

ORIENTATION ANISOTROPY OF 2MFGC GALAXIES

S. L. Parnovsky¹, A. V. Tugay²

¹*Astronomical Observatory, Astronomy and Space Physics Department,
Physics Faculty, Taras Shevchenko National University of Kyiv*

²*Astronomy and Space Physics Department, Physics Faculty, Taras Shevchenko Kyiv National
e-mail: par@observ.univ.kiev.ua, tugay@univ.kiev.ua*

We analyzed the anisotropy in orientation of 2MFGC galaxies. Some 2MFGC sub-samples constrained by Kron radius have a statistically significant anisotropy. Using the Monte-Carlo analysis we show that the probability of such an anisotropy being incidental is less than 3%.